

Sa

Sektorske_analize

ekonomski
institut
zagreb

svibanj 2017. broj 53 godina 6

ISSN: 1848-8986

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Hrana i piće

Autorica Petra Palić

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Udio industrije hrane i pića u BDP-u Hrvatske u 2014. godini iznosio je 4,0 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 3,1 posto, a proizvodnje pića 0,9 posto). Istovremeno je udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosio 26,9 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 20,9 posto, a proizvodnja pića od 6,0 posto.

_7 Trendovi

Promatrajući proizvodnju industrije hrane, tijekom zadnjih desetak godina zapaža se rast aktivnosti. Ukupna je proizvodnja industrije hrane u 2016. godini povećana za 3,5 posto u odnosu na 2008. godinu.

_11 Vodeća trgovačka društva

Uvid u posljednje financijske pokazatelje za deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane pokazuje ubrzanje aktivnosti ovog sektora tijekom 2015. godine. Na povećanje aktivnosti upućuje kretanje ukupnih prihoda koji su u 2015. godini bili veći za 6,2 posto u odnosu na 2014. godinu.

_15 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Na Zagrebačkoj je burzi uvršteno četrnaest trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i tri trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića (Jamnica d.d., Badel 1862 d.d. i Maraska d.d.). Od vodećih deset proizvođača hrane na Zagrebačku su burzu uvršteni Podravka d.d., Dukat d.d., Ledo d.d., Kraš d.d. i Čakovečki mlinovi d.d.

_16 Kretanja u industriji hrane i pića u EU-u

Industrija hrane i pića jedna je od najvećih pokretača gospodarstva u Europskoj uniji te se u tom smislu nalazi ispred drugih značajnih sektora (npr. ispred automobilske industrije).

_19 Zaključak

Udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosi 26,9 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 20,9 posto, a proizvodnja pića od 6,0 posto. Na važnost ove industrije također ukazuje i činjenica da je sektor proizvodnje hrane i pića sudjelovao u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine s udjelom od 21,0 posto.

Glavni sektorski pokazatelji

Sektor proizvodnje hrane i pića jedan je od najznačajnijih industrijskih sektora u Hrvatskoj. Proizvodnja hrane i pića u usporedbi s drugim granama prerađivačke industrije u Hrvatskoj ostvaruje najveći udio u bruto domaćem proizvodu (BDP-u) i ukupnoj zaposlenosti.

Udio industrije hrane i pića u BDP-u Hrvatske u 2014. godini iznosio je 4,0 posto (od čega je udio proizvodnje hrane iznosio 3,1 posto, a proizvodnje pića 0,9 posto). Istovremeno je udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosio 26,9 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 20,9 posto, a proizvodnja pića od 6,0 posto.

Tablica 1.
Kretanje glavnih sektorskih pokazatelja

Napomena: Podaci za 2016. godinu iskazani su prema JOPP obrascu.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Industrija hrane	2015.	2016.
Proizvodna aktivnost	4,1	3,6
Zaposlenost	0,7	-2,0
Prosječna bruto plaća	-7,6	1,9

Industrija pića	2015.	2016.
Proizvodna aktivnost	3,8	0,0
Zaposlenost	-4,7	-7,4
Prosječna bruto plaća	-1,7	6,2

Sektor proizvodnje hrane i pića sudjelovao je u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine s udjelom od 21,0 posto. Udio industrije hrane iznosio je 19,0 posto, a industrije pića 2,0 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije.

“Proizvodnja hrane bilježi pozitivne međugodišnje stope rasta dvije godine zaredom, i to 4,1 posto u 2015. te 3,6 posto u 2016. godini.

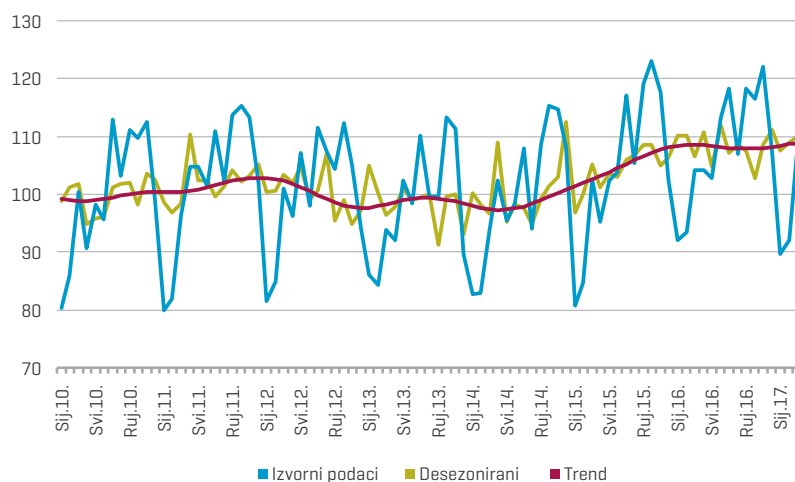
Proizvodnja hrane bilježi pozitivne međugodišnje stope rasta dvije godine zaredom, i to 4,1 posto u 2015. te 3,6 posto u 2016. godini. Usporedbi radi, proizvodna je aktivnost ove industrije na međugodišnjoj razini i u 2012. i u 2013. godini zabilježila pad od 1,9 posto. Međutim, već je u 2014. godini zabilježen rast od 2,0 posto. Na oporavak ove industrije ukazuju i sezonski podaci prema kojima je proizvodna aktivnost industrije hrane

SEKTOR PROIZVODNJE HRANE I PIĆA SUDJELOVAO JE U UKUPNOJ ZAPOSLENOSTI PRERAĐIVAČKE INDUSTRIJE U SIJEČNJU OVE GODINE S UDJELOM OD 21,0 POSTO.

u prvom tromjesečju 2017. godine povećana za 1,2 posto u odnosu na prethodno tromjesečje.

Slika 1.
Proizvodnja hrane,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

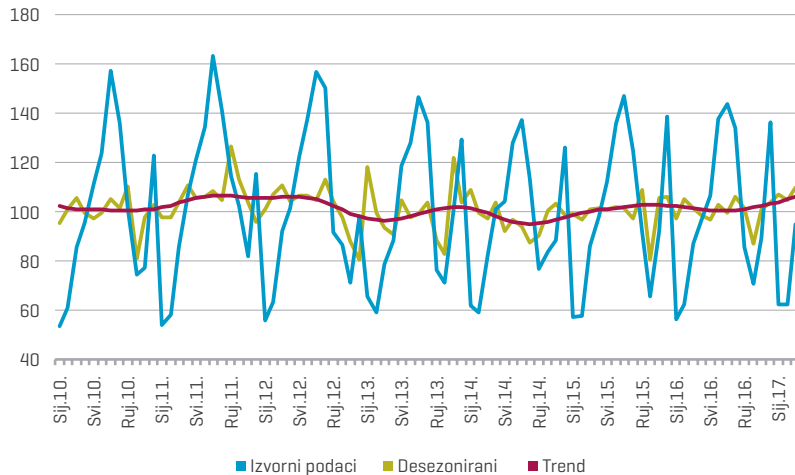
Iako se ukupna aktivnost industrije hrane povećala, broj zaposlenih se smanjio. To se odrazilo na rast produktivnosti sektora, kao i na blagi rast plaća. Mjesečne su bruto plaće u prosincu 2016. godine u industriji hrane na međugodišnjoj razini nominalno povećane za 1,9 posto. Pritom je prosječna bruto plaća isplaćena u prosincu 2016. godine iznosila 6.396 kuna.

U prosincu 2016. godine, industrija hrane zapošljavala je 39.846 radnika, što u odnosu na isti mjesec 2015. godine predstavlja za 2,0 posto manju zaposlenost.

Nakon što je proizvodnja pića zabilježila negativne međugodišnje stope rasta dvije godine zaredom (pad od 2,2 posto na međugodišnjoj razini u 2013. i od 3,1 posto u 2014. godini), tijekom 2015. godine uslijedio je blagi oporavak. Industrija pića je na razini cijele 2015. godine bilježila međugodišnji rast proizvodne aktivnosti od 3,8 posto, u 2016. je godini

Slika 2.
Proizvodnja pića,
2010. = 100

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Usprkos povećanju aktivnosti tijekom 2016. godine, industriju pića obilježava smanjenje broja zaposlenih. Naime, u prosincu 2016. godine ova je industrija zapošljavala 4.209 radnika, što je za 7,4 posto manje nego u istom mjesecu 2015. godine. U prosincu 2016., prosječna je bruto plaća u ovoj industriji bila nominalno veća za 6,2 posto u usporedbi s prosincem 2015. godine. Također, bitno je naglasiti da ova industrijska grana i dalje ima, poslije farmaceutske industrije, proizvodnje koksa i rafiniranih naftnih proizvoda te djelatnosti popravaka i instaliranja strojeva i opreme, najviše plaće u sektoru prerađivačke industrije. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2016. godine u industriji pića iznosila je 10.042 kune, što je bilo za 28,2 posto iznad prosjeka gospodarstva te za 43,5 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

“ Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2016. godine u industriji pića iznosila je 10.042 kune, što je bilo za 28,2 posto iznad prosjeka gospodarstva te za 43,5 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Proizvođačke cijene u proizvodnji prehrambenih proizvoda bilježe rast cijena na razini ukupne prerađivačke industrije. U travnju 2017., u usporedbi sa siječnjem 2016. godine, proizvođačke su cijene hrane ostvarile rast od 1,4 posto, dok su proizvođačke cijene pića zabilježile međugodišnji rast od 2,4 posto. Istovremeno su cijene na razini prerađivačke industrije zabilježile rast od 4,9 posto.

Obje industrije, i prehrambena i industrija pića, u razdoblju od siječnja do prosinca 2016. godine bilježe međugodišnji porast proizvodnosti rada. Pri tome proizvodnost rada industrije pića raste brže, po stopi od 6,4 posto, dok proizvodnost rada industrije hrane bilježi rast od 4,1 posto. Porast proizvodnosti rada industrije hrane posljedica je bržeg povećanja proizvodne

aktivnosti od povećanja zaposlenosti, dok je porast proizvodnosti rada industrije pića posljedica povećanja proizvodne aktivnosti popraćenog smanjenjem zaposlenosti.

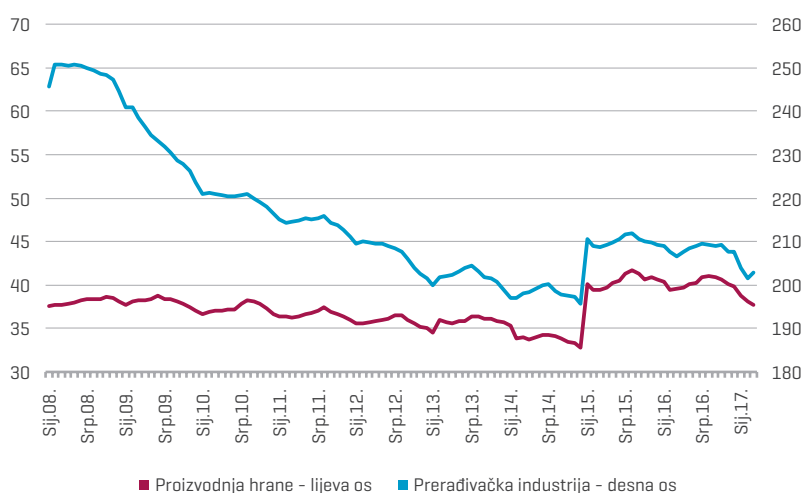
Industrija hrane i pića sudjelovala je u 2016. godini s 11,2 posto u ukupnom robnom izvozu prerađivačke industrije (9,8 posto industrija hrane i 1,4 posto industrija pića). U ukupnom uvozu prerađivačke industrije, industrija hrane i pića 2015. godine sudjelovala je s 11,7 posto (10,7 posto prehrambena industrija i 1,0 posto industrija pića). Bitno je napomenuti da obje industrijske grane, i industrija hrane i industrija pića, ostvaruju vanjskotrgovinski deficit. Izvoz prehrambene industrije tijekom 2016. godine povećan je za 14,3 posto u odnosu na 2015. godinu, dok je uvoz povećan za 3,5 posto. S druge strane, industrija pića u 2016. godini bilježi međugodišnji rast izvoza od 5,0 posto, a uvoza od 11,5 posto.

Trendovi

Promatrajući proizvodnju industrije hrane, tijekom zadnjih desetak godina zapaža se rast aktivnosti. Ukupna je proizvodnja industrije hrane u 2016. godini povećana za 3,5 posto u odnosu na 2008. godinu. Povećanje se proizvodnje pozitivno odrazilo na kretanje zaposlenosti (slika 3), plaća i likvidnosti sektora te je ova industrija u 2016. godini u prosjeku zapošljavala 40.223 radnika, što su 2.172 (ili 5,7 posto) radnika više u usporedbi s prosjekom 2009. godine. Uslijed rasta zaposlenosti i dalje se povećavao udio ove industrijske grane u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije [sa 16,3 posto u 2009. na 19,3 posto u 2016. godini].

Slika 3.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane, od siječnja 2008. do siječnja 2017. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Izvoz industrije hrane u razdoblju od 2008. do 2016. godine povećan je za 83,7 posto, a uvoz za 64,7 posto.

Prosječna bruto plaća u 2016. godini u industriji hrane bila je nominalno manja za 5,6 posto u odnosu na prosjek 2008. godine [tablica 2]. Promotri li se odnos plaća isplaćenih u proizvodnji hrane i onih na razini cjelokupne prerađivačke industrije tijekom razdoblja od 2008. do 2016. godine, vidljivo je da su početkom razdoblja, u 2008. i 2009. godini, plaće isplaćene u prehrambenoj industriji bile na razini prosjeka prerađivačke industrije. Nakon 2010. godine one padaju na ispodprosječnu razinu, pri čemu se jaz između plaća sve više povećava. Dok su u 2010. godini plaće isplaćene u industriji hrane činile 99,3 posto prosjeka prerađivačke industrije, u 2016. godini

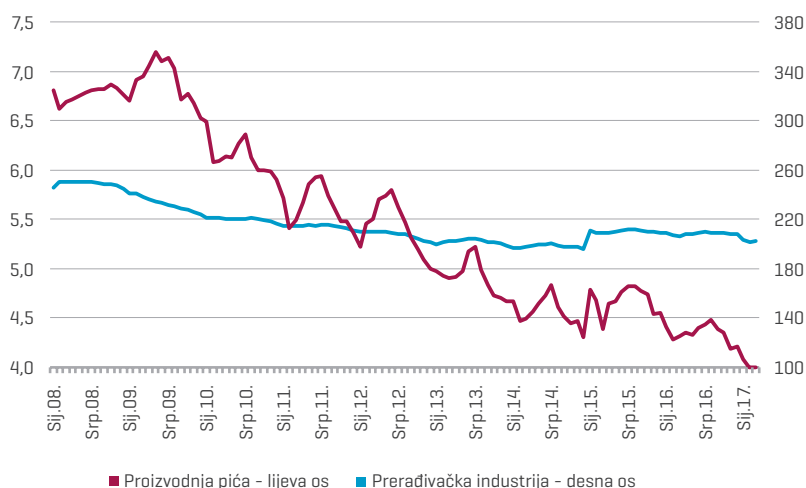
PROIZVODNOST RADA PREHRAMBENE INDUSTRIJE U 2015. GODINI BILA JE ZA 18,6 POSTO VEĆA U ODNOSU NA 2010. GODINU. ISTOVREMENO, PROIZVODNOST SE RADA U INDUSTRIJI PIĆA POVEĆALA ZA 28,5 POSTO.

su pale na 90,5 posto prosjeka plaće isplaćene u prerađivačkoj industriji. Tijekom cijelog razdoblja od 2008. do 2016. godine bruto plaće isplaćene u ovoj industriji kretale su se ispod prosjeka ukupnog gospodarstva. Prosječne su bruto plaće isplaćene u prehrambenoj industriji 2008. godine bile na razini 88,2 posto državnog prosjeka, da bi 2016. godine pale na razinu od 81,1 posto.

Za razliku od pozitivnih trendova u proizvodnji hrane, proizvodnja pića se u razdoblju od 2008. do 2015. godine smanjila za 11,4 posto. U 2015. godini u industriji pića bilo je u prosjeku zaposleno 4.385 radnika. To je za 2.387 radnika (ili 35,2 posto) manje u usporedbi s prosjekom 2008. godine. Uslijed većeg pada zaposlenosti ove industrijske grane od pada zaposlenosti prerađivačke industrije, dolazi do smanjenja udjela industrije pića u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije s 2,7 posto u 2008. na 2,2 posto u 2015. godini.

Slika 4.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja pića, od 2008. do 2017. (u tisućama)

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Analizira li se kretanje prosječnih mjesečnih bruto plaća industrije pića, može se primijetiti da je nakon smanjenja plaća u 2009. godini uslijedilo razdoblje njihovog kontinuiranog rasta tijekom narednih sedam godina.

Naime, prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u industriji pića u 2016. godini bila je nominalno veća za 10,3 posto u odnosu na onu iz 2008. godine (tablica 2). Zanimljivo je primijetiti da je prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog razdoblja od 2008. do 2016. godine bila iznad prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i prosjeka gospodarstva, pri čemu se jaz između plaća povećava.

Tablica 2.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2008. do 2016.

Prosječna mjesečna bruto plaća	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Republika Hrvatska (u kunama)	7.543	7.711	7.679	7.796	7.875	7.939	7.954	8.054	7.753
Prerađivačka industrija (u kunama)	6.568	6.620	6.615	6.702	6.829	6.943	7.049	6.759	6.940
Hrvatska = 100	87,1	85,9	86,1	86,0	86,7	87,5	88,6	83,9	89,5
Proizvodnja hrane (u kunama)	6.656	6.677	6.566	6.558	6.636	6.594	6.594	6.129	6.286
Prerađivačka industrija = 100	101,3	100,9	99,3	97,8	97,2	95,0	93,5	90,7	90,6
Hrvatska = 100	88,2	86,6	85,5	84,1	84,3	83,1	82,9	76,1	81,1
Proizvodnja pića (u kunama)	8.657	8.555	8.720	9.075	9.217	9.444	9.552	9.220	9.545
Prerađivačka industrija = 100	131,8	129,2	131,8	135,4	135,0	136,0	135,5	136,4	137,5
Hrvatska = 100	114,8	111,0	113,6	116,4	117,0	119,0	120,1	114,5	123,1

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Valja naglasiti da je u sektorima proizvodnje hrane i pića u razdoblju od 2011. do 2015. godine zabilježen porast proizvodnosti rada (tablica 3). Proizvodnost rada prehrambene industrije u 2015. godini bila je za 18,6 posto veća u odnosu na 2010. godinu. Istovremeno, proizvodnost se rada u industriji pića povećala za 28,5 posto.

Tablica 3.

Proizvodnost rada, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2011. do 2015. (2010. = 100)

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Prerađivačka industrija	103,9	103,0	103,3	108,0	112,6
Proizvodnja hrane	105,6	105,4	108,1	114,0	118,6
Proizvodnja pića	114,6	116,9	122,0	120,8	128,5

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Analizira li se kretanje izvoza i uvoza proizvoda prehrambene industrije od 2008. do 2016. godine, može se ustvrditi da unatoč globalnoj gospodarskoj krizi dolazi do povećanja obujma vanjskotrgovinske razmjene industrije hrane, pri čemu je povećanje izvoza bilo veće od povećanja uvoza (tablica

4]. Izvoz industrije hrane u razdoblju od 2008. do 2016. godine povećan je za 83,7 posto, a uvoz za 64,7 posto. Brži rast izvoza od rasta uvoza doveo je do blagog poboljšanja vanjskotrgovinske bilance i samim time veće pokrivenosti uvoza izvozom. Pokrivenost uvoza izvozom proizvoda prehrambene industrije 2016. godine iznosila je 58,0 posto, dok je 2008. godine iznosila 52,0 posto.

Tablica 4.

Vanjskotrgovinska razmjena, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja hrane te proizvodnja pića, od 2008. do 2016.

	2008.	2012.	2014.	2015.	2016.	Indeks 2016./2008.
Proizvodnja hrane						
Izvoz [mil. kuna]	4.415	5.344,4	6.102,3	7.094	8.111,3	183,7
Prerađivačka industrija [%]	7,0	8,2	8,8	9,2	9,8	140,5
Uvoz [mil. kuna]	8.485,9	10.500,5	12.376	13.498,5	13.977,0	164,7
Prerađivačka industrija [%]	6,8	10,7	11,2	11,1	10,7	157,8
Pokrivenost uvoza izvozom [%]	52,0	50,9	49,3	52,6	58,0	111,6
Proizvodnja pića						
Izvoz [mil. kuna]	728,1	940,2	941,8	1.068,3	1.122,2	154,1
Prerađivačka industrija [%]	1,2	1,4	1,4	1,4	1,4	113,4
Uvoz [mil. kuna]	722,9	760,3	1.068,5	1.175	1.310,3	181,3
Prerađivačka industrija [%]	0,6	0,8	1	1	1,0	167,6
Pokrivenost uvoza izvozom [%]	100,7	123,7	88,1	90,9	85,6	85,0

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

“Promatrajući izvoz i uvoz industrije pića u 2016. godini vidi se da je izvoz za 54,1 posto veći nego u 2008., a uvoz za 81,3 posto.

Promatrajući izvoz i uvoz industrije pića u 2016. godini vidi se da je izvoz bio za 54,1 posto veći nego u 2008., a uvoz za 81,3 posto. Kao i prethodnih godina, industrija pića u 2016. godini ostvarila je negativnu vanjskotrgovinsku razmjenu, što je rezultiralo nedovoljnom pokrivenosti uvoza izvozom ove industrije. Pokrivenost uvoza izvozom industrije pića u 2016. godini iznosila je 85,6 posto, što je rezultiralo najmanjom pokrivenosti za analizirani vremenski period.

Vodeća trgovačka društva

“Prema financijskim pokazateljima za deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića može se zaključiti da je tijekom 2015. godine smanjena aktivnost ovog sektora.

Uvid u posljednje financijske pokazatelje za deset vodećih trgovačkih društava u industriji hrane pokazuje ubrzanje aktivnosti ovog sektora tijekom 2015. godine (tablica 5). Na povećanje aktivnosti upućuje kretanje ukupnih prihoda koji su u 2015. godini bili veći za 6,2 posto u odnosu na 2014. godinu. Povećanje prihoda, paralelno sa smanjenjem zaposlenosti, dovelo je do blagog porasta proizvodnosti rada u visini od 1,2 milijuna kuna po zaposlenom, a deset najvećih trgovačkih društava prehrambene industrije kumulativno ostvaruju dobit u 2014. i 2015. godini.

Nakon rekordnog povećanja dobiti u 2014. godini na godišnjoj razini, u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu dobit je povećana samo za 1,0 posto. Zanimljiva je činjenica da je svih deset najvećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane u stopostotnom domaćem i privatnom vlasništvu. U 2015. godini dva su društva članovi Agrokora grupe (Ledo d.d. i PIK Vrbovec – mesna industrija d.d.), dok Zvijezda d.d. u 2015. godini ne ulazi u deset najvećih trgovačkih društava. Kraš d.d. je dio Kraš grupe, dok je Franck d.d. dio Franck grupe. Unutar deset najboljih u 2015. nalazi se i PPK d.d. te u ovu skupinu ponovno ulazi Viro tvornica šećera d.d.

Tablica 5.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane, 2014. i 2015.

	2014.	2015.	2015./2014.
Ukupni prihodi (mil. kn)	13.870,0	14.735,0	106,2
Dobit prije oporezivanja (mil. kn)	818,8	827,2	101,0
Broj zaposlenih	13.690,0	12.538,0	91,6
Bruto marža (%)	5,9	5,6	95,1
Profitabilnost imovine (%)	5,2	5,2	101,3
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	1,0	1,2	116,0
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,9	1,0	105,1
Koeficijent tekuće likvidnosti	0,7	0,8	104,8
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,5	0,5	90,8

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Dukat d.d., Franck d.d., Kraš d.d., Ledo d.d., Mesna industrija braća Pivac d.o.o., PIK Vrbovec – mesna industrija d.d., Podravka d.d., PPK d.d., Vindija d.d. i Viro tvornica šećera d.d.

Izvor: Izračun autorice prema podacima iz Poslovne Hrvatske.

UNUTAR ANALIZIRANE SKUPINE PODUZEĆA,
POVEĆANJE PRIHODA U 2015. GODINI OSTVARILI SU
PPK D.D., PIK VRBOVEC – MESNA INDUSTRIJA D.D.,
KRAŠ D.D. I FRANCK D.D.

Prema financijskim podacima vodeća trgovačka društva u prehrambenoj industriji imaju poteškoća s održavanjem likvidnosti. Koeffcijent tekuće likvidnosti za deset vodećih proizvođača hrane iznosio je 0,8 u 2015. godini. Pritom je bitno naglasiti da vrijednost koeffcijenta tekuće likvidnosti manja od 1,5 implicira mogućnost da poduzeće ostane bez sredstava za podmirenje kratkoročnih obveza. Koeffcijent zaduženosti u 2015. godini iznosio je 0,5, što je neznatno iznad razine iz 2014. godine. Unutar analizirane skupine poduzeća prema dostupnim podacima iz Poslovne Hrvatske, povećanje prihoda u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu ostvarili su PPK d.d., PIK Vrbovec – mesna industrija d.d., Kraš d.d. i Franck d.d. S druge strane, najveće smanjenje prihoda zabilježeno je u Dukatu d.d.

Tablica 6.
Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje hrane – odabrani financijski pokazatelji, 2015.

Izvor: Izračun autorice prema podacima iz Poslovne Hrvatske.

	Ukupni prihodi (mil. kn)	Koeffcijent zaduženosti	Koeffcijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Vindija d.d.	2.576,4	0,6	2,8	0,6
PIK Vrbovec – mesna industrija d.d.	2.194,4	0,4	13,5	5,2
Podravka d.d.	2.032,5	0,4	0,9	7,1
Mesna industrija braća Pivac d.o.o.	1.251,3	0,5	8,6	7,2
Dukat d.d.	1.695,1	0,3	1,3	4,8
Ledo d.d.	1.343,9	0,2	1,5	14,8
PPK d.d.	949,6	4,3	0,9	15,2
Viro tvornica šećera d.d.	932,7	0,5	0,9	-0,7
Kraš d.d.	892,8	0,5	2,7	1,8
Franck d.d.	866,3	0,4	3,7	3,2

Prema financijskim pokazateljima za deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića može se zaključiti da je tijekom 2015. godine smanjena aktivnost ovog sektora [tablica 7]. Naime, bruto dobit bilježi međugodišnji pad od čak 18,3 posto, dok su ukupni prihodi deset vodećih proizvođača pića u 2015. smanjeni za 3,7 posto u odnosu na 2013.

KOEFICIJENT TEKUĆE LIKVIDNOSTI ZA DESET
VODEĆIH PROIZVOĐAČA HRANE IZNOSIO JE 0,8 U
2015. GODINI.

godinu. Međugodišnje smanjenje prihoda uz istovremeno blago povećanje zaposlenosti (broj zaposlenih povećan je za 0,6 posto) za posljedicu je imalo smanjenje proizvodnosti rada za 4,3 posto.

Tablica 7.
Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića, 2014. i 2015.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Agrolaguna d.d., Badel 1862 d.d., Carlsberg Croatia d.o.o., Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o., Heineken Hrvatska d.o.o., Jamnica d.d., Maraska d.d., Prvo hrvatsko pivo 1664 d.o.o., Slavonija slad d.o.o. i Zagrebačka pivovara d.o.o.

Izvor: Izračun autorice prema podacima iz Poslovne Hrvatske.

	2014.	2015.	2015./2014.
Ukupni prihodi (mil. kn)	4.960,8	5.381,9	108,5
Dobit prije oporezivanja (mil. kn)	557,7	702,7	126,0
Broj zaposlenih	2.538,2	2.450,1	96,5
Bruto marža (%)	11,2	13,1	116,1
Profitabilnost imovine (%)	7,4	9,7	130,2
Proizvodnost rada (prihod u mil. kuna po zaposlenom)	0,2	0,2	112,4
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	0,9	0,9	104,4
Koeficijent tekuće likvidnosti	0,9	0,9	93,5
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,5	0,4	95,3

Detaljniji pregled vodećih deset proizvođača pića prikazan je u tablici 7. Vodeća trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića također obilježava nešto veća likvidnost tijekom 2015. godine. Koeficijent tekuće likvidnosti, koji mjeri sposobnost podmirivanja kratkoročnih obveza, za deset vodećih proizvođača pića iznosio je 0,9 u 2014. i u 2015. godini. Pritom najveću likvidnost u 2015. godini bilježi Zagrebačka pivovara d.o.o., a slijede je Badel 1862 d.d. i Agrolaguna d.d. Može se zamijetiti da su sva navedena društva značajno popravila likvidnost u odnosu na 2014. godinu.

Tablica 8.

Deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje pića – odabrani financijski pokazatelji, 2015.

Izvor: Izračun autorice prema podacima iz Poslovne Hrvatske.

	Ukupni prihodi (mil. kn)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Jamnica d.d.	1.655,5	0,2	9,0	16,1
Zagrebačka pivovara d.o.o.	993,5	0,6	36,7	21,7
Coca-Cola HBC Hrvatska d.o.o.	869,0	0,3	-	7,6
Heineken Hrvatska d.o.o.	682,9	0,4	-	18,2
Carlsberg Croatia d.o.o.	332,4	0,5	-	-1,2
Badel 1862 d.d.	316,4	1,0	27,4	3,7
Slavonija slad d.o.o.	191,0	0,8	0,1	5,6
Maraska d.d.	143,2	0,8	3,6	3,4
Agrolaguna d.d.	110,5	0,5	9,6	2,6
Prvo hrvatsko pivo 1664 d.o.o.	87,5	0,5	-	5,4

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“Prema posljednjim podacima, u sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX nalaze se tri proizvođača hrane – Kraš d.d. [s težinom u indeksu od 2,41 posto], Ledo d.d. [s težinom u indeksu od 4,27 posto] i Podravka d.d. [s težinom u indeksu od 9,83 posto].

Na Zagrebačkoj je burzi uvršteno četrnaest trgovačkih društava iz djelatnosti prehrambene industrije i tri trgovačka društva iz djelatnosti proizvodnje pića [Jamnica d.d., Badel 1862 d.d. i Maraska d.d.]. Od vodećih deset proizvođača hrane na Zagrebačku su burzu uvršteni Podravka d.d., Dukat d.d., Ledo d.d., Kraš d.d. i Čakovečki mlinovi d.d. Prema posljednjim podacima, u sastavu burzovnog indeksa Zagrebačke burze CROBEX nalaze se tri proizvođača hrane – Kraš d.d. [s težinom u indeksu od 2,41 posto], Ledo d.d. [s težinom u indeksu od 4,27 posto] i Podravka d.d. [s težinom u indeksu od 9,83 posto]. Što se tiče sektorskog indeksa CROBEXnutris, kojim se prate prinosi i rizici u sektoru proizvodnje i prerade hrane, uvjet za uvrštenje je najmanje 70,0 posto dana trgovanja, a broj sastavnica je neograničen [pri čemu svaka sastavnica ima jednaku težinu u indeksu]. Bazni je datum 21. veljače 2013., a bazna vrijednost 1.000. U sastavu ovog indeksa trenutno su dionice Atlantic grupe d.d., Belja d.d., Kraša d.d., Leda d.d., Podravke d.d. i Vupika d.d. Indeks CROBEXnutris u 2016. je godini zabilježio rast od 9,5 posto u odnosu na prethodnu godinu.

Na značaj sektora proizvodnje hrane ukazuju i podaci o tržišnoj kapitalizaciji i prometu dionicama društava iz te djelatnosti. Prema izvještaju o pregledu trgovine na Zagrebačkoj burzi u 2016. godini¹, sektor proizvodnje hrane činio je značajan udio u ukupnoj tržišnoj kapitalizaciji i ukupnom prometu ostvarenom na Zagrebačkoj burzi. Kao i u 2015. godini, udio prehrambene industrije, industrije pića i duhanske industrije činio je 9,0 posto tržišne kapitalizacije u 2016. godini, dok se udio sektora proizvodnje hrane sa 16,0 posto u 2015. smanjio na 15,0 posto ukupnog prometa Zagrebačke burze u 2016. godini.

¹ Zagrebačka burza, Pregled trgovine u 2016. godini, <http://zse.hr/UserDocsImages/reports/ZSE-2016-nn.pdf>.

Kretanja u industriji hrane i pića u EU-u²

“U trećem tromjesečju 2016. godine industrija hrane i pića ostvarila je veći rast aktivnosti od ukupne prerađivačke industrije na godišnjoj razini.

—Industrija hrane i pića jedna je od najvećih pokretača gospodarstva u Europskoj uniji te se u tom smislu nalazi ispred drugih značajnih sektora [npr. ispred automobilske industrije]. Proizvodnju u industriji hrane i pića karakterizira stabilan rast.

Kretanje proizvodne aktivnosti u industriji hrane i pića na razini EU-28

U trećem tromjesečju 2016. godine industrija hrane i pića ostvarila je veći rast aktivnosti od ukupne prerađivačke industrije na godišnjoj razini. Industrija hrane i pića je u trećem tromjesečju ostvarila rast od 1,7 posto u odnosu na treće tromjesečje 2015. godine, dok je ukupna prerađivačka industrija na godišnjoj razini ostvarila rast od 0,3 posto u trećem tromjesečju 2016. godine³. Iako je kod većine analiziranih zemalja članica ostvaren rast proizvodne aktivnosti na godišnjoj razini, smanjenje proizvodne aktivnosti industrije hrane i pića zabilježeno je u Austriji, Češkoj, Grčkoj, Irskoj, Latviji, Litvi i Švedskoj.

Kretanje cijena poljoprivrednih proizvoda

Trend pada cijena većine poljoprivrednih kultura iz 2014. i 2015. godine nastavio se i u 2016. godini. Međutim, indeks cijena hrane (FAO Food Price Index) zabilježio je u trećem tromjesečju 2016. godine rast od 6,0 posto u odnosu na prethodno tromjesečje. Cijene kave, biljnih ulja i šećera su također zabilježile rast na godišnjoj razini. Zaključno, cijene su u trećem tromjesečju u usporedbi s drugim tromjesečjem bile veće za 0,9 posto, no na godišnjoj su razini cijene proizvodnje hrane pale za 0,6 posto.

² Preuzeto iz izvještaja koji objavljuje i izrađuje udruženje europskih proizvođača hrane i pića FoodDrinkEurope (FoodDrinkEurope, 2016). Članovi udruženja FoodDrinkEurope su Hrvatska udruga poslodavaca – Udruga prehrambene industrije i poljoprivrede te Agrokor grupa, kao predstavnik vodećih proizvođača hrane i pića.

³ Prema Eurostatu; podaci za Cipar, Hrvatsku, Luksemburg, Maltu, Slovačku, Sloveniju i Veliku Britaniju nisu bili dostupni.

HRVATSKA JE U INDUSTRIJI HRANE I PIĆA U TREĆEM TROMJESEČJU 2016. GODINE OSTVARILA NAJVEĆI RAST ZAPOSLENOSTI NA RAZINI EU-28, I TO ZA 9,1 POSTO.

Kretanje zaposlenosti u industriji hrane i pića na razini EU-28⁴

Zaposlenost u industriji hrane i pića nastavlja pozitivan trend i nadmašuje kretanje zaposlenosti na razini ukupne prerađivačke industrije EU-28. Pozitivan trend rasta potvrđuje i činjenica da se zaposlenost u trećem tromjesečju u usporedbi s drugim tromjesečjem 2016. godine povećala za 0,2 posto. Na godišnjoj razini, 2016. godina bilježi povećanje zaposlenosti u ukupnoj prerađivačkoj industriji od 1,3 posto, a u industriji hrane i pića od 1,7 posto. Najveći porast zaposlenosti u industriji hrane i pića na razini EU-28 u trećem tromjesečju 2016. godine u odnosu na treće tromjesečje 2015. godine bilježi Hrvatska (9,1 posto), a slijede je Irska (6,7 posto), Češka (4,6 posto), Španjolska (3,8 posto) i Rumunjska (3,6 posto).

Trendovi izvoza i uvoza u industriji hrane i pića na razini EU-28

Tijekom trećeg tromjesečja 2016. godine izvoz industrije hrane i pića na razini EU-28 povećao se za 4,0 posto u odnosu na isto tromjesečje prethodne godine.

Pozitivne međugodišnje stope rasta izvoza u trećem tromjesečju 2016. godine bilježe mlinarski i škrobni proizvodi (12,84 posto), mesni proizvodi (10,76 posto), ulja i masti (9,39 posto) te prerađeno voće i povrće (7,81 posto).

S druge strane, pozitivne i visoke međugodišnje stope rasta uvoza bilježe pivo (27,71 posto), životinjska hrana (6,05 posto) te mineralna voda i bezalkoholna pića (5,56 posto). Značajan pad uvoza bilježe sok od jabuke (15,40 posto) i mesni proizvodi (10,52 posto).

⁴ Prema Eurostatu; podaci za Cipar, Grčku, Luksemburg, Maltu, Slovačku, Sloveniju, Italiju i Mađarsku nisu bili dostupni.

Tablica 9.
Izvoz i uvoz u EU-28,
industrija hrane i pića, u
milijunima eura

Izvor: FoodDrinkEurope, 2016.

Izvoz	3. tromjesečje 2015.	3. tromjesečje 2016.	Postotna promjena 2015.-2016.
Mesni proizvodi	2.830	3.135	5,94
Prerađeno voće i povrće	1.407	1.516	7,81
Ulja i masti	1.349	1.475	9,39
Mliječni proizvodi	2.459	2.413	-1,87
Pekarski proizvodi i tjestenina	1.147	1.179	2,77
Gotova jela i obroci	2.843	2.755	-3,08
Vino	2.591	2.608	0,64
Čokolada i slatkiši	1.721	1.704	-0,97
Uvoz	3. tromjesečje 2015.	3. tromjesečje 2016.	Postotna promjena 2015.-2016.
Mesni proizvodi	1.699	1.520	-10,52
Prerađeno voće i povrće	2.394	2.264	-5,42
Ulja i masti	4.375	3.959	-9,50
Vino	675	679	0,59
Čokolada i slatkiši	519	535	3,10
Mlinarski i škrobni proizvodi	459	418	-8,76
Riba i morski proizvodi	4.411	4.662	5,69
Prerađeni čaj i kava	533	534	0,15
Šećer	99	126	27,71

Zaključak

“Ohrabruju najnoviji podaci za 2014. i 2015. godinu koji pokazuju trend rasta prihoda od prodaje prehrambenih proizvoda, kako na domaćem tako i na inozemnom tržištu.

—Industrija hrane i pića ističe se kao najveća grana prerađivačke industrije u Europskoj uniji. Na razini Hrvatske, proizvodnja hrane i pića u usporedbi s drugim granama prerađivačke industrije ostvaruje najveći udio u BDP-u i ukupnoj zaposlenosti. Udio proizvodnje hrane i pića u BDP-u prerađivačke industrije iznosi 26,9 posto. Proizvodnja hrane pritom prisvaja udio od 20,9 posto, a proizvodnja pića od 6,0 posto. Na važnost ove industrije također ukazuje i činjenica da je sektor proizvodnje hrane i pića sudjelovao u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije u siječnju ove godine s udjelom od 21,0 posto. Udio industrije hrane iznosio je 19,0 posto, a industrije pića 2,0 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije.

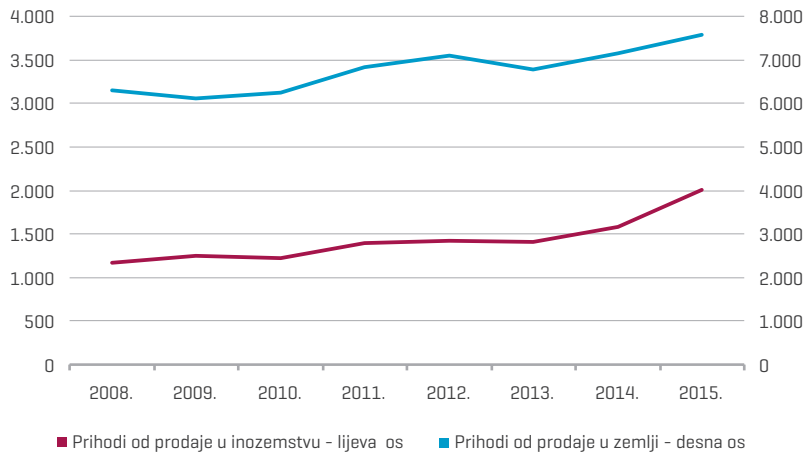
Proizvodnja hrane bilježi pozitivne međugodišnje stope rasta dvije godine zaredom – 4,1 posto u 2015. godini te 3,6 posto u 2016. godini. Uslijed povećanja proizvodne aktivnosti industrije hrane tijekom 2016. godine, dolazi do smanjenja broja zaposlenih. To se odrazilo na rast produktivnosti ovog sektora. Istovremeno, plaće su blago rasle.

Nakon što je proizvodnja pića zabilježila negativne međugodišnje stope rasta dvije godine zaredom, tijekom 2015. godine uslijedio je blagi oporavak. Industrija pića stoga na razini cijele 2015. godine bilježi međugodišnji rast proizvodne aktivnosti od 3,8 posto. Međutim, u 2016. godini industrija pića bilježi stagnaciju proizvodne aktivnosti, ali i pad broja zaposlenih. Industrija hrane i pića u 2016. godini sudjelovala je s 10,6 posto u ukupnom robnom izvozu prerađivačke industrije. Pritom je potrebno napomenuti da obje industrijske grane, i industrija hrane i industrija pića, ostvaruju vanjskotrgovinski deficit.

U tu svrhu, na temelju baze podataka Ekonomskog instituta, Zagreb za razdoblje od 2000. do 2015. godine, provedena je kratka analiza kretanja prihoda od prodaje prehrambenih proizvoda i pića.

Slika 5.
Kretanje prihoda od prodaje prehrambenih proizvoda u zemlji i inozemstvu, u milijunima kuna

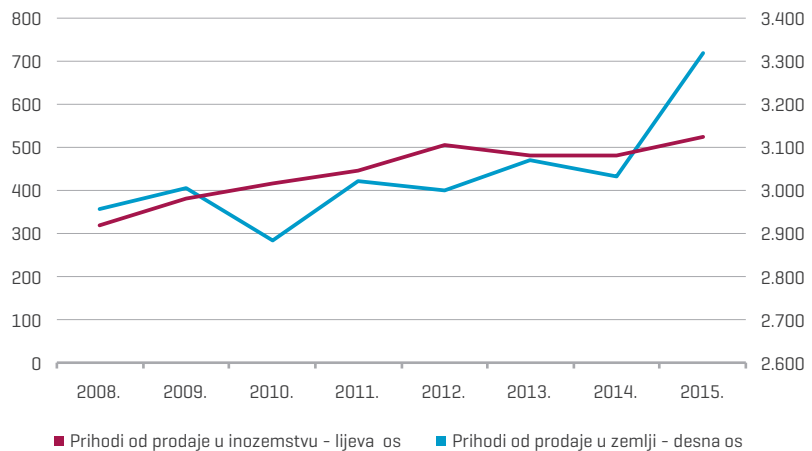
Izvor: Ekonomski institut, Zagreb prema podacima Blokade.hr.

Na slici 5 može se zamijetiti kako je u 2011. i 2012. godini došlo do rasta prihoda u zemlji i u inozemstvu od prodaje prehrambenih proizvoda u odnosu na ranije godine, dok 2013. godinu karakterizira lagani pad prihoda na međugodišnjoj razini. Ohrabruju najnoviji podaci za 2014. i 2015. godinu koji pokazuju trend rasta prihoda od prodaje, kako na domaćem tako i na inozemnom tržištu.

Slika 6.
Kretanje prihoda od prodaje pića u zemlji i inozemstvu, u milijunima kuna

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb prema podacima Blokade.hr.

Promatrajući prihode od prodaje pića zapaža se njihov uzlet na domaćem tržištu u 2014. i 2015. godini (slika 6), dok su u istom razdoblju prihodi od prodaje na inozemnom tržištu zabilježili blagi rast.

Iako hrvatsku prehrambenu industriju posljednjih godina karakterizira usporavanje izvoznog rasta uslijed sve jačeg konkurencijskog pritiska na izvoznim tržištima, ona još uvijek ima vrlo velik udio u izvozu, zaposlenosti i industrijskoj proizvodnji, što je čini strateškom industrijskom granom Hrvatske. Upravo u tome leži razlog zbog kojeg bi se trebao staviti naglasak na rast industrije hrane i pića.

IAKO HRVATSKU PREHRAMBENU INDUSTRIJU
POSLEDNJIH GODINA KARAKTERIZIRA
USPORAVANJE IZVOZNOG RASTA, ONA JOŠ UVIJEK
IMA VRLO VELIK UDIO U IZVOZU, ZAPOSLENOSTI I
INDUSTRIJSKOJ PROIZVODNJI.

“Prilike za daljnji rast i jačanje industrije hrane i pića leže u većoj orijentaciji na izvoz, rastu imidža Hrvatske u kontekstu hrane i pića te poboljšanju investicijske klime.

Prilike za daljnji rast i jačanje industrije hrane i pića leže u većoj orijentaciji na izvoz, rastu imidža Hrvatske u kontekstu hrane i pića te poboljšanju investicijske klime. Bitno je naglasiti da će situacija vezana uz Agrokor, koja je posljednjih par mjeseci potresala hrvatsko gospodarstvo, imati utjecaj i na ovu industriju. Agrokor, osim što ima šezdeset tisuća zaposlenih, od čega gotovo četrdeset tisuća u Hrvatskoj, surađuje s nekoliko tisuća tvrtki među kojima je priličan broj onih čije poslovanje u velikoj mjeri ovisi o Agrokoru. Osiguranje tekuće likvidnosti, refinanciranje dospjelih obveza te izbor odgovarajućeg modela restrukturiranja kompanije neki su od ključnih parametara koji će odrediti poslovanje ove kompanije u nadolazećem razdoblju, kao i učinke na ukupno gospodarstvo.

Literatura:

Eurostat: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> [pristupljeno 5. svibnja 2017.].

FoodDrinkEurope, 2015, http://www.fooddrinkeuropa.eu/uploads/publications_documents/FoodDrinkEurope_Economic_Bulletin_Q4_2015_final.pdf [pristupljeno 5. svibnja 2017.].

FoodDrinkEurope, 2016, http://www.fooddrinkeuropa.eu/uploads/publications_documents/FoodDrinkEurope_Economic_Bulletin_-_Q3_of_2016.pdf [pristupljeno 5. svibnja 2017.].

Zagrebačka burza, Pregled trgovine u 2016. godini, <http://zse.hr/UserDocImages/reports/ZSE-2016-nn.pdf> [pristupljeno 6. svibnja 2017.].

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J.F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200, Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Maruška Vizek, ravnateljica

Glavni urednik

Goran Buturac

Autorica analize

Petra Palić

Izvršna urednica

Ivana Kovačević

Lektura

Ivona Krezić

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CC0 javna domena

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Slijedeća analiza Telekomunikacije izlazi u lipnju 2017.